

GROEN DOEN WE SAMEN!

GROENBELEIDSPLAN 2014-2024

GEMEENTE OUDE IJSSELSTREEK

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	03
1. Inleiding groenbeleidsplan	05
1.1 Aanleiding voor een vernieuwd groenbeleidsplan	05
1.2 Wettelijke kaders	05
1.3 Beleidskaders	06
1.4 Maatschappelijke en economische ontwikkelingen	07
1.5 Status en werking van het vernieuwde groenbeleid	08
1.6 Toekomstige ontwikkeling van groen	09
1.7 De drie pijlers van het vernieuwde groenbeleid	09
2. Duurzaam beheer	10
2.1 Ambities duurzaam beheer	10
2.2 Aanpak duurzaam beheer	10
3. Gedifferentieerd beheer	12
3.1 Ambities gedifferentieerd beheer	12
3.2 Aanpak gedifferentieerd beheer	12
4. Actief burgerschap	14
4.1 Ambities actief burgerschap	14
4.2 Aanpak actief burgerschap	14
5. Kosten en financiële dekking	16
5.1 Inleiding financiën	16
5.2 Budget voor onderhoudsniveaus basis en accent	16
5.3 Budget voor inwonersinitiatieven	16
5.4 Budget voor de toekomstige ontwikkeling van groen	17
5.5 Aanleiding voor budgettaire veranderingen	17
6. Groenbeleid in de praktijk	18
6.1 Relatie tot het groenbeheerplan	18
6.2 Regionale samenwerking	18
6.3 Netwerkorganisatie	18
6.4 Betrokkenheid gemeenteraad	19
6.5 Meerjarig actieprogramma	19
6.6 Communicatie	19
Bijlagen groenbeleidsplan	20
A. Beeldboek groen kernen	
B. Beeldboek groen buitengebied	
C. Voorbeelden inwonersinitiatieven	

SAMENVATTING

Inleiding tot het vernieuwde groenbeleid

Er is behoefte aan een vernieuwd groenbeleidsplan dat in de periode 2014-2024 richting geeft aan het groenbeheer in onze gemeente. Een groeidocument dat flexibel kan reageren op maatschappelijke en economische ontwikkelingen.

Het voorliggende groenbeleidsplan moet beschouwd worden als een kader waarin we vanuit een centrale overtuiging de ontwikkelrichtingen benoemen. Binnen dit kader werken we het groenbeleid en de uitvoering ervan gedurende de komende tien jaar steeds verder uit.

De drie pijlers van het vernieuwde groenbeleid

De fundering voor het vernieuwde groenbeleid bestaat uit de onderstaande drie pijlers.

1. Duurzaam beheer: we richten de openbare ruimte duurzamer in en verduurzamen de werkwijze van het groenbeheer in de gemeente.
2. Gedifferentieerd beheer: we maken onderscheid in niveaus van beheer van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied.
3. Actief burgerschap: we geven inwoners de ruimte om de eigen verantwoordelijkheid te nemen bij de voorbereiding, uitvoering en het beheer van de gezamenlijke openbare ruimte.

1. Duurzaam beheer

Als gemeentelijke organisatie geven we wat betreft duurzaamheid zelf het goede voorbeeld. Het beheer van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied levert hier een bijdrage aan. In de praktijk vraagt dit om een duurzame inrichting van de openbare ruimte en een verduurzaming van de werkwijze van het groenbeheer in de gemeente.

Duurzaam groenbeheer heeft ook een sociale kant. Het onderhoud van onze gemeenschappelijke groene ruimte is een middel om de sociale samenhang te versterken. Draagvlak en eigenaarschap vanuit inwoners waarborgen een toekomstig belang. Duurzaamheid wordt van mensen zelf en vormt een belangrijk onderdeel van hun beleving en verhalen.

2. Gedifferentieerd beheer

In het nieuwe groenbeleid differentiëren we en leveren we maatwerk wat betreft het beheer van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied. We maken als gemeente bewustere keuzes voor niveaus van groenbeheer. Niveaus die aansluiten bij de beleving van inwoners en andere gebruikers van de gemeenschappelijke ruimte.

Gedifferentieerd beheer zien we eveneens als een manier van efficiënter werken. Door de gerichte keuzes voor kwaliteiten bereiken we veel met minder middelen. Keuzes die we

niet alleen als gemeente zelf maken, maar waarbij we ons laten leiden door de meningen en wensen die inwoners hebben. Het resultaat hiervan is een hogere tevredenheid over de openbare ruimte, breed gedragen samenwerking en betrokken inwoners.

3. Actief burgerschap

We stimuleren participatie in het beheer van de openbare ruimte. Want een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is, is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Door participatie versterkt de sociale cohesie en betrokkenheid, doordat mensen elkaar meer ontmoeten in de openbare ruimte.

We bieden inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties de ruimte voor initiatieven. We maken ze medeverantwoordelijk voor de voorbereiding, uitvoering en het beheer van de gezamenlijke openbare ruimte.

Leeswijzer

In dit groenbeleidsplan hebben we het over de inwoners van de gemeente als gebruikers van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied. Hieronder verstaan we niet alleen de inwoners van gemeente Oude IJsselstreek, maar ook ondernemers, agrariërs en maatschappelijke organisaties. Deze gebruikersgroepen maken allen gebruik van de openbare ruimte en hebben baat bij een goed onderhouden openbare ruimte. Als we in dit stuk spreken over inwoners bedoelen we daarmee dus ook de andere gebruikersgroepen van de openbare ruimte.

Onder openbare ruimte verstaan we alle openbaar toegankelijke buitenruimte die de gemeente beheert, zowel in de kernen als in het buitengebied. Dit beleidsstuk is toegespitst op 'groene' openbare ruimte, zoals het openbaar groen in de directe woonomgeving en plantsoenen. Bijvoorbeeld bomen, grasvelden, beplantingen, maar ook bossen, lanen en bermen in het buitengebied. Ook objecten als speelvoorzieningen en straatmeubilair, zoals bankjes en paaltjes zijn onderdeel van de openbare ruimte.

In dit groenbeleidsplan hebben we het vaak over duurzaamheid. Duurzaamheid betekent dat we zorgen dat onze gemeente kwalitatief hoogwaardig is om te wonen en werken. Hiervoor sluiten we aan op bestaande initiatieven wat betreft energie en milieu, duurzaam innovatieve economie, duurzame materialen en het duurzaam benutten van streekkwaliteiten.

1. INLEIDING GROENBELEIDSPLAN

1.1 Aanleiding voor een vernieuwd groenbeleidsplan

Voor u ligt het vernieuwde groenbeleidsplan 'Groen Doen we Samen!'. De aanleiding hiervoor is de behoefte aan een nieuwe gemeentelijke visie op groen en groenbeheer voor de periode 2014-2024. Het stuk beschrijft de ruimte voor inwonersinitiatieven en de rol van de gemeente betreft de openbare groene ruimte.

Het vernieuwde groenbeleidsplan is gebaseerd op de input van inwoners. Deze input kwam tijdens de veertien buurtwandelingen die plaatsvonden in juli 2014. De opkomst was gemiddeld twintig inwoners per wandeling. Inwoners kwamen tijdens de wandelingen met opvallend veel initiatieven. Vanuit deze vraag werd actief burgerschap de kern van het groenbeleidsplan. De pijler actief burgerschap staat beschreven in hoofdstuk 4.

Dit groenbeleidsplan neemt als uitgangspunt het Procesakkoord uit 2014. De ambitie hiervan is dat 'Oude IJsselstreek een fraaie(re) groene gemeente is'. Het groenbeleidsplan is daarnaast een doorontwikkeling van de kaderstelling 'Groen Groeien naar 2020' die in 2009 door de gemeenteraad is vastgesteld. Bovendien is het voorliggende groenbeleidsplan een antwoord op de startvragen die de gemeenteraad heeft geformuleerd op 6 februari 2014.

De afgelopen jaren bestond het groenbeleid uit een onsamenvattend geheel van deelbeleidsplannen, principes, college- en raadsbesluiten, vakkennis, ervaring en bestaande wet- en regelgeving. Om hier samenhang aan te geven, is de keuze gemaakt voor drie pijlers: duurzaam beheer, gedifferentieerd beheer en actief burgerschap. Deze pijlers zijn gebaseerd op gesprekken met groen gestemde raadsleden en een inventarisatie naar maatschappelijke tendensen. Deze pijlers geven een verdere uitwerking aan reeds vastgestelde beleidskaders en landelijke wetgeving.

1.2 Wettelijke kaders

Elke gemeente in Nederland moet wat betreft de openbare ruimte voldoen aan een aantal wettelijke kaders. Hieronder wordt beschreven aan welke wettelijke taken en kaders de gemeente moet voldoen.

Wettelijke zorgplicht veiligheid

De gemeente Oude IJsselstreek kent een zorgplicht voor het behoud van een veilige omgeving. Dit is beschreven in het Burgerlijk Wetboek. De gemeente kent als boomeigenaar deze plicht bijvoorbeeld voor bomen. Hierdoor is de gemeente verplicht om haar bomen regelmatig te controleren volgens een VTA (Visual Tree Assessment) controle. Het inspecteren van de bomen is zo een vorm van risicobeheersing.

Wet milieubeheer

In de Wet Milieubeheer worden om de zoveel tijd wijzigingen van wetten en regels doorgevoerd ten aanzien van de bescherming van milieu. Zo wordt vanaf medio 2015 landelijk verplicht de onkruidbestrijding op verharding met chemische middelen te beëindigen. Het beoogde doel van deze wijziging is de bescherming van de

volksgezondheid en het oppervlaktewater, waaruit drinkwater wordt bereid. Deze wijziging betekent voor de gemeente dat er inmiddels gekozen is voor een niet chemisch alternatief.

Boswet

De Boswet heeft als doel het in stand houden van het bosareaal buiten de bebouwde kom. Door middel van kapmeldingen en het opleggen van een herplantingsplicht wordt in principe de instandhouding van het bosareaal gewaarborgd. Provincie Gelderland geeft advies en controleert de uitvoering van de Boswet en de herplant.

Niet al het groen valt onder de Boswet. Zo zijn boomsoorten als de linde, paardenkastanje, Italiaanse populier en treurwilg hiervan uitgezonderd. Dit geldt eveneens voor eenrijige beplantingen van populier en wilg, langs landbouwgronden. Ook geldt dit voor erven en tuinen, vruchtbomen en windschermen om boomgaarden en kwekerijen, kerstsparran jonger dan 12 jaar en kweekgoed.

Wettelijke zorgplicht flora en fauna

Met de invoering van de Flora- en Faunawet in 2002 geldt voor de gemeente een wettelijke zorgplicht voor flora en fauna. De wet is van toepassing wanneer sprake is van een leefgebied voor inheemse planten en diersoorten. De wet is bedoeld om verstoring door ruimtelijke maatregelen, zoals inrichting en beheer, te voorkomen. In het geval van het voornemen tot verstoring komt het voor dat vooraf een ontheffing moet worden aangevraagd.

1.3 Beleidskaders

Als uitgangspunt voor het vernieuwde groenbeleid gebruiken we stukken die reeds zijn vastgesteld door de gemeenteraad. Namelijk het 'Landschapsontwikkelingsplan' (2008), de kaderstelling 'Groen Groeien naar 2020' (2009) en de 'ZBB-Heroriëntatie, Nader Informatie m.b.t Kwaliteitsniveau Openbare Ruimte' (2012).

Landschapsontwikkelingsplan (2008)

In 2008 is het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) vastgesteld waarin het groenbeleid voor het buitengebied is verankerd. Gemeente Oude IJsselstreek heeft samen met de gemeenten Doetinchem en Montferland dit landschapsontwikkelingsplan opgesteld. Het doel van het LOP is de inrichting van het buitengebied vorm te geven. Het stimuleert gewenste ontwikkelingen. Denk hierbij aan het (opnieuw) aanleggen en beheren van landschapselementen, het realiseren van ecologische verbindingzones en het verbinden van recreatieve en economische activiteiten. Ook helpt het LOP bij het tegengaan van ongewenste ontwikkelingen.

Kaderstelling Groen Groeien naar 2020 (2009)

De gemeenteraad van gemeente Oude IJsselstreek heeft op 2 april 2009 het kader voor het groenbeleid binnen de bebouwde kom vastgesteld. De raad gaf hiermee aan er als gemeente in deze regio groen uit te willen springen. Waarin groen daadwerkelijk moet leiden tot een zich onderscheidend woonmilieu waar iedereen die zich aangetrokken voelt tot de charmes van het wonen in de Achterhoek. Deze kaderstelling komt te vervallen bij ingang van het vernieuwde groenbeleidsplan.

ZBB-Heroriëntatie, Nader Informatie m.b.t Kwaliteitsniveau Openbare Ruimte (2012)

In de ZBB-Heroriëntatie wordt het kwaliteitsniveau in de openbare ruimte aangegeven. Het onderscheid dat hierin gemaakt wordt, zijn de onderhoudsniveaus 'basis' en 'spic en span'. Voor het basisniveau wordt uitgegaan van een 6. Waarbij dit cijfer staat voor een beheer waarbij risicoaansprakelijkheid zo veel mogelijk moet worden voorkomen. Wil de buurt een hoger niveau, dan gebeurt dat door zelfwerkzaamheid. Bij spic en span (niveau 7.5) bedoelt men de visitekaartjes van de gemeente, zoals de centrumgebieden en toegangswegen.

1.4 Maatschappelijke en economische ontwikkelingen

Hieronder beschrijven we de ontwikkelingen die het komende decennium centraal staan bij het beheer van onze openbare ruimte in de kernen en het buitengebied.

We verduurzamen onze gemeente □

De Oude IJsselstreek ontwikkelt zich duurzaam. Duurzaamheid betekent dat we zorgen dat onze gemeente kwalitatief hoogwaardig is om te wonen en werken. Hiervoor sluiten we aan op bestaande initiatieven wat betreft energie en milieu, duurzaam innovatieve economie, duurzame materialen en het duurzaam benutten van streekkwaliteiten.

Het uitgangspunt van deze ontwikkeling is de behoefte aan duurzaamheid die er leeft in de samenleving. Onder de samenleving verstaan we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Deze vraaggerichte aanpak is een belangrijk uitgangspunt van de gemeentelijke organisatie. Het beheer van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied levert een bijdrage aan de ontwikkeling op het gebied van duurzaamheid.

Kostenbewustzijn is noodzakelijk □

De gemeente moet verantwoordelijk omgaan met het gemeenschapsgeld dat wordt ingezet om de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied te beheren. Dit wordt steeds noodzakelijker in een tijd waarin de Nederlandse gemeenten in toenemende mate moeten bezuinigen.

Met de inzet van gemeenschapsgeld blijven we een zo hoog mogelijk resultaat bereiken. Vanuit onze vraaggerichte werkwijze meten we dat resultaat niet alleen af aan de kwaliteit zoals die buiten op straat te meten is. Een efficiënte en kostenbewuste uitvoering van het groenbeheer betekent in onze optiek vooral een actieve samenwerking tussen gemeente en inwoners. Het groenbeheer wordt dus steeds meer maatwerk. De gemeente voorkomt dat er kapitaalvernietiging plaatsvindt of dat grote uitgaven worden afgewenteld op de toekomstige generaties.

De samenleving □ *participeert*

De samenleving wordt mondiger en actiever in gemeenschappelijke zaken. Hierdoor verschuiven de rollen van de gemeente en haar inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. De Nederlandse gemeenten dragen steeds meer verantwoordelijkheden over aan de samenleving. De gedachte die hieraan ten grondslag ligt, is dat mensen zelf uitvoering geven aan hun leven en leefomgeving. Dit betekend ook dat de overheid niet langer alle touwtjes in handen hoeft te hebben.

Deze ontwikkeling leidt tot een samenleving die participeert. Dit wordt ook wel 'actief burgerschap' genoemd. Dit betekent dat de gemeente zich minder regelend en verzorgend opstelt. Inwoners krijgen en nemen de ruimte om meer verantwoordelijkheid op zich te nemen. Niet alleen in hun eigen leven, maar ook met betrekking tot hun leefomgeving; de gemeenschappelijke groene ruimte. De rol van de gemeente verschuift door actief burgerschap van een regulerende en verzorgende rol naar een stimulerende en faciliterende rol. Ruimte bieden aan actief burgerschap vormt dan ook een belangrijk onderdeel van het beheer van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied.

1.5 Status en werking van het vernieuwde groenbeleid

Er is behoefte aan een vernieuwd groenbeleidsplan dat richting geeft aan het groenbeheer in onze gemeente. Een groeidocument dat flexibel kan reageren op maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Op dit moment hebben we nog niet tot in detail de antwoorden op alle vraagstukken. Het vernieuwde groenbeleid zien we als een groeiproces van een nieuwe manier van werken. Hierbij staat de verschuivende rolverdeling tussen inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeente centraal.

Het voorliggende groenbeleidsplan moet dus beschouwd worden als een kader waarin we vanuit een centrale overtuiging de ontwikkelrichtingen benoemen. Binnen dit kader werken we het groenbeleid en de uitvoering ervan gedurende de komende tien jaar telkens uit. Het groenbeleidsplan heeft de gemeenteraad en inwoners van de gemeente Oude IJsselstreek als doelgroep.

Het vernieuwde groenbeleidsplan vervangt het oude vastgestelde beleid en eerdere niet vastgestelde stukken met betrekking tot groen. De volgende stukken komen te vervallen met ingang van het voorliggende groenbeleidsplan:

- Groenonderhoud, glashelder (rapport van de rekenkamercommissie, 2007)
- Groen groeien naar 2020 (beleidskader vastgesteld door de raad, 2009)
- Groene streken (uitvoeringsplan groenbeleid 2010-2020, concept, 2010)

Een aantal aspecten uit de kaderstelling Groen Groeien naar 2020 komen niet terug in het vernieuwde groenbeleid.

De volgende punten zijn niet langer relevant, omdat we als gemeente vraaggericht werken in een participerende samenleving:

- Een groenstructuurplan 2009-2020 ontwikkelen
- Een groenstructuurplan maken voor elk kern
- Voor 2020 minimaal één keer de Entente Florale winnen als gemeente
- In kernen en wijken, één of meer grote groen parken ontwikkelen door heraanleg bestaande parken en aanleg nieuwe parken

De volgende punten zijn niet langer relevant gezien de noodzaak tot kostenbewustzijn:

- Groen esthetisch laten vormgeven door landschapsarchitecten
- Toename groenareaal

1.6 Toekomstige ontwikkeling van groen

Het belang van groen wordt steeds meer onderkend. Denk hierbij aan waardevermeerdering van onroerend goed, belang voor geestelijke en lichamelijke gezondheid, algemene waardering, extra aantrekkingskracht op potentiële nieuwe inwoners, bijdrage aan biodiversiteit, etc. Het openbaar groen in de gemeente Oude IJsselstreek moet een herkenbare eigenheid uit te stralen met oog voor kwaliteit en esthetiek. Hierbij zijn de landschapskenmerken van het oorspronkelijke landschap leidend. Dit zijn de uitgangspunten bij de toekomstige ontwikkeling van groen.

Ten tijden van de ingang van het voorliggende groenbeleidsplan is de situatie dat de middelen voor groenbeheer afnemen en de middelen voor de ontwikkeling van groen nihil zijn. Dit neemt niet weg dat deze situatie in de toekomst kan veranderen. Hieronder beschrijven we daarom enkele potentiële toekomstige ontwikkelrichtingen die we als gemeente willen aanpakken. De onderwerpen pakken we integraal op waar mogelijkheden zich voordoen. De richtingen zijn bedoeld als leidraad voor de afstemming van ambities en besluitvorming.

Met de volgende ontwikkelingen willen we als gemeente vanaf 2016 aan de slag:

- Ontwikkeling van parken op basis van maatwerk
- Ontwikkeling van bomenlanen i.c.m. duurzaam veilige verkeersmaatregelen
- Omvorming van gras naar vaste planten met extensief beheer
- Toepassing wilde bloemenmengsels bij verruiging gras, in bermen en plantsoenen
- Et cetera

In paragraaf 5.4 staan de uitgangspunten betreft budget voor de toekomstige ontwikkeling van groen beschreven.

1.7 De drie pijlers van het vernieuwde groenbeleid

De fundering voor het vernieuwde groenbeleid bestaat uit de onderstaande drie pijlers. Vanuit de situatie zoals beschreven in de vorige paragraaf zijn de pijlers met name op groenbeheer gericht. Deze pijlers zie wij als een manier van denken en doen en zijn geen doelen op zich.

1. Duurzaam beheer: we richten de openbare ruimte duurzamer in en verduurzamen de werkwijze van het groenbeheer in de gemeente.

2. Gedifferentieerd beheer: we maken onderscheid in niveaus van beheer van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied.

3. Actief burgerschap: we geven inwoners de ruimte om de eigen verantwoordelijkheid te nemen bij de voorbereiding, uitvoering en het beheer van de gezamenlijke openbare ruimte.

In de komende hoofdstukken lichten we de drie pijlers verder toe. We beschrijven hoe we de hoofdambitie aanpakken. Het resultaat laten we zien in beeldboeken voor groen in de kernen en het buitengebied. Ook geven we een aantal inspirerende voorbeelden van actief burgerschap.

2. DUURZAAM BEHEER

2.1 Ambities duurzaam beheer

Als gemeentelijke organisatie geven we wat betreft duurzaamheid zelf het goede voorbeeld. Het beheer van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied levert hier een bijdrage aan. In de praktijk vraagt dit om een duurzame inrichting van de openbare ruimte en een verduurzaming van de werkwijze van het groenbeheer in de gemeente.

Duurzaam groenbeheer heeft ook een sociale kant. Het onderhoud van onze gemeenschappelijke groene ruimte is een middel om de sociale samenhang te versterken. Draagvlak en eigenaarschap vanuit inwoners waarborgen een toekomstig belang. Duurzaamheid wordt van mensen zelf en vormt een belangrijk onderdeel van hun beleving en verhalen.

2.2 Aanpak duurzaam beheer

De bovengenoemde ambities vertalen we in deze paragraaf naar maatregelen voor het beheer van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied.

Duurzame inrichting en beheer van de openbare ruimte

We integreren duurzame inrichting en beheer verder in de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Het gaat om maatregelen die het milieu minder belasten zoals de voorbeelden die hieronder genoemd staan.

- Niet-chemische onkruidbestrijding op verhardingen en in plantsoenen
- Toepassing van FSC gecertificeerd hout voor o.a. straatmeubilair
- Gebruik van snoeiafval en maaisel voor energieopwekking d.m.v. biomassavergisting
- Het moment van snoeien van bomen, hagen, bosplantsoen, etc wordt afgestemd op het broed-, bloei- en groeiseizoen
- Gebruik van duurzame materialen en inheemse soorten voor inrichting en beheer
- Inzet van voertuigen en apparaten die minder bijdragen aan de luchtvervuiling en CO2 uitstoot
- We maken dichtgegroeide plantvakken met schuilplekken voor fauna
- Behouden en versterken van biodiversiteit (rijkdom van soorten flora en fauna) door onder andere een grotere sortimentkeuze en extensief maaibeheer
- Gebruik van lokale materialen met een mogelijkheid van hergebruik, een langere levensduur of die gemaakt zijn met een milieuvriendelijk productieproces
- Inrichting en beheer met aandacht voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte zodat mensen langer zelfstandig gebruik kunnen maken van de openbare ruimte
- Luisbestrijding bij bomen wordt plaatselijk op natuurlijke wijze gedaan d.m.v. bijvoorbeeld lieveheersbeestjes
- In bossen en bosplantsoen doen we voor de wintersnoei, het dunnen of bij omvormingen een quick-scan van flora en fauna
- Et cetera

Bij het verder uitwerken van een duurzame inrichting en beheer van de openbare ruimte betrekken we inwoners. Om met ons mee te denken en zelf initiatief te nemen, bijvoorbeeld bij omvormingen of renovaties. Op deze manier benutten we de kennis uit de samenleving die er op dit gebied is, om samen een duurzamere gemeente te zijn.

Uitvoering Flora- en Faunawet

De Flora- en Faunawet beschrijft de plicht tot zorgdragen voor in het wild levende dieren en planten. Om helder te krijgen wat "voldoende zorg" is, wordt er gewerkt met gedragscodes. Dit wordt in de gemeente Oude IJsselstreek toegepast. Hiervoor hebben de werknemers die groen beheren een goedgekeurd certificaat voor zorgvuldig bosbeheer en natuurbeheer.

In de vorm van een gedragscode wordt voor een groot aantal soorten flora en fauna automatisch een ontheffing gedaan, mits de werkzaamheden volgens de gedragscode worden uitgevoerd. Het Bosschap heeft hiervoor de gedragscode zorgvuldig bosbeheer en gedragscode natuurbeheer in samenwerking met anderen opgesteld. Deze gedragscodes zijn door de rijksoverheid goedgekeurd en geven dus, bij correcte uitvoering, vrijstelling. Als gemeente werken wij met deze gedragscodes.

Doorontwikkeling naar een duurzamer sociaal beheer

Duurzaam beheer omvat niet alleen fysieke maatregelen maar heeft ook een sociale component. We betrekken mensen zoveel mogelijk bij hun leefomgeving om zo draagvlak te krijgen voor duurzame ontwikkeling. Hiervoor leggen we verbindingen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. We brengen partijen bij elkaar om zo de samenwerking en het zelf organiserend vermogen van inwoners te stimuleren en faciliteren.

Een ander aspect van duurzaam sociaal beheer is maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit is een landelijke trend, waarbij aan ondernemers een aantal criteria wordt voorgelegd. Hieraan moeten ze voldoen om een partner voor de gemeente in groenbeheer te zijn. Hiervoor scherpen we de eisen met betrekking tot het maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) voor het groenbeheer aan. Dit geldt voor de gemeentelijke organisatie zelf, maar ook voor ondernemers en maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij het groenbeheer in de kernen en het buitengebied.

3. GEDIFFERENTIEERD BEHEER

3.1 Ambities gedifferentieerd beheer

In het nieuwe groenbeleid maken we onderscheid in beheerniveaus. Ook leveren we maatwerk voor het beheer van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied. We maken als gemeente bewustere keuzes voor niveaus van groenbeheer. Niveaus die aansluiten bij de beleving van inwoners en andere gebruikers van de gemeenschappelijke groene ruimte.

Gedifferentieerd beheer zien we eveneens als een manier van efficiënter werken. Dit omdat door de gerichte keuzes voor kwaliteiten we met steeds minder middelen veel blijven bereiken. Keuzes die we niet alleen als gemeente zelf maken, maar waarbij we ons laten leiden door de meningen en wensen die inwoners hebben. Het resultaat hiervan is een hogere tevredenheid over de openbare ruimte, breed gedragen samenwerking en betrokken inwoners.

De resultaten van het gedifferentieerd beheer zijn gevisualiseerd in beeldboeken. Zie bijlage A voor het 'Beeldboek Groen Kernen' en bijlage B voor het 'Beeldboek Groen Buitengebied'.

3.2 Aanpak gedifferentieerd beheer

Gedifferentieerd beheer maakt een onderscheid tussen openbare ruimte in de wijken en het buitengebied en de accentgebieden. In de wijken doen inwoners met initiatieven toevoegingen aan het basisniveau dat de gemeente biedt. In de accentgebieden maakt de gemeente keuzes vanuit het algemene belang.

Accenten op beeldbepalende plekken

In de kernen krijgen beeldbepalende plekken een hogere kwaliteit. Deze strategische plekken zijn toegangswegen, entrees van de kernen en centrumgebieden. Het onderhoudsniveau op deze plekken noemen we 'accent'. Accentplekken zijn de plaatsen waar we ons als gemeente mee profileren en waar we economisch profijt van hebben. Een goed beheer en onderhoud op deze plekken draagt bij aan een aantrekkelijke gemeente en resulteert in een prettig ondernemersklimaat en meer bezoekers.

Een basis onderhoudsniveau voor de wijken

In de wijken krijgt de openbare ruimte een gemiddelde kwaliteit. Dit onderhoudsniveau noemen we 'basis'. In de wijken dragen inwoners vervolgens zelf bij aan het beheer van de openbare ruimte. Ook nemen zij initiatieven voor renovaties of omvormingen als toevoeging op het basisniveau. De gemeente neemt een actieve rol in bij het informeren inwoners en belangenpartijen en het stimuleren van inwonersinitiatieven in de wijken. Het stimuleren van initiatieven gebeurt bijvoorbeeld door het mechanisch bewerken van de grond, plantmateriaal of straatmeubilair verschaffen, snoeiafval ophalen, etc.

Groenbeheer in het buitengebied

Het groenbeleid voor het buitengebied is verankerd in het in 2008 vastgestelde Landschapsonwikkelingsplan, dat samen met de gemeenten Montferland en Doetinchem is opgesteld. De aanvulling vanuit het vernieuwde groenbeleidsplan zijn de drie pijlers

duurzaam beheer, gedifferentieerd beheer en actief burgerschap. Binnen de pijler 'gedifferentieerd beheer' geldt in het buitengebied het basisniveau. Ook wordt er, net als binnen de bebouwde kom, in samenspraak met inwoners gekeken naar mogelijkheden voor eigen initiatieven ten aanzien van groenbeheer.

Naast gronden die vallen onder het eigendom van de gemeente is er sprake van privaat eigendom in het buitengebied. Om hierin beeld maar en initiatief te stimuleren is er een subsidie voor het inrichten of beheren van landschappelijke elementen. Hiervoor zijn er subsidieregelingen vanuit de Provincie Gelderland. Vanuit de gemeente wordt daarom de komende vier jaar (2015-2018) een beroep gedaan op een bijdrage ter hoogte van €50.000,- per jaar op grond van de Provinciale Regeling Natuur en Landschap.

Om deze regeling te faciliteren, ontwikkelt de gemeente voor het buitengebied een groenloket waar inwoners met vragen en initiatieven terecht kunnen. Op het moment dat dit groenbeleidsplan ingaat, is er binnen de gemeentelijke organisatie niet voldoende kennis op het gebied van ecologie en landschap om vragen te beantwoorden. Om hieraan te voldoen wordt er kennis van buiten de organisatie binnengehaald.

Beeldboeken groen kernen en buitengebied

De resultaten van het gedifferentieerd beheer zijn gevisualiseerd in de beeldboeken groen kernen en groen buitengebied. In deze beeldboeken staan gebiedseigen beelden voor de onderhoudsniveaus die de gemeente biedt, gecombineerd met een korte beschrijving per beheerpost (bomen, hagen, straatmeubilair, etc). Zie bijlage A voor het 'Beeldboek Groen Kernen' en bijlage B voor het 'Beeldboek Groen Buitengebied'.

4. ACTIEF BURGERSCHAP

4.1 Ambities actief burgerschap

We stimuleren participatie in het beheer van de openbare ruimte. Want een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is, is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Door participatie versterkt de sociale cohesie en betrokkenheid doordat mensen elkaar meer ontmoeten in de openbare ruimte.

We bieden inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties de ruimte voor initiatieven. We maken ze medeverantwoordelijk voor de voorbereiding, uitvoering en het beheer van de gezamenlijke openbare ruimte.

Een aantal inwonersinitiatieven in de openbare ruimte zijn gevisualiseerd voor dit groenbeleidsplan. Zie bijlage C voor enkele voorbeelden van inwonersinitiatieven.

4.2 Aanpak actief burgerschap

Participatie in de openbare ruimte vraagt om maatwerk. De ambities en mogelijkheden zijn per onderwerp of initiatief uniek. Het stimuleren van en ruimte geven aan participatie in de openbare ruimte vraagt voor elke situatie om een specifieke aanpak en uit zich in verschillende vormen.

Stimuleren van actief burgerschap

Inwoners stimuleren om te participeren in de openbare ruimte leidt tot meer betrokkenheid tot de leefomgeving. Wij verwachten dat deze betrokkenheid tot een hogere tevredenheid over de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied leidt. Men kan immers meer invloed uitoefenen op het beheer van de openbare ruimte. Hierdoor ontstaat meer begrip voor hoe zaken zijn geregeld in de eigen buurt en welke kosten hiermee zijn gemoeid.

Om actief burgerschap te stimuleren zijn verschillende middelen denkbaar. De keuze hiervoor is afhankelijk van het karakter van een buurt of initiatief. Enkele voorbeelden zijn:

- Buurtwandelingen om met inwoners samen te kijken wat ze willen doen in hun buurt
-
- Meedenken en advies geven bij de planvorming van initiatieven
- Bij omvormingen helpen met grondwerk d.m.v. inzet mankracht en/of materieel
- Betrekken van inwoners bij renovaties of omvormingen van groen
- Leveren van plantmateriaal of straatmeubilair voor initiatieven
- Ophalen van snoeiafval bij zelfbeheer door inwoners
- Et cetera

Inwoners mogen dus zelf actief kwaliteiten toevoegen of veranderen in de openbare ruimte. De voorwaarde hierbij is dat een initiatief plaatsvindt in overleg en samenwerking met de hele buurt of straat en met de verantwoordelijke wijkbeheerder. Bij tegengestelde belangen hakt de wijkbeheerder de knoop door.

In principe gaan we uit van de zelfwerkzaamheid van inwoners. Als inwoners dat niet willen of kunnen, maar wel een hoger kwaliteitsniveau willen, dan kunnen ze tegen betaling gebruik maken van de inzet van mensen met een uitkering of arbeidsbeperking.

Initiatieven wisselen of veranderen in de loop van de jaren. In het gunstige geval nemen andere inwoners het stokje over. Maar het kan ook zijn dat initiatieven verdwijnen en op andere plaatsen nieuwe initiatieven ontstaan. Dit hoort bij een gemeente in beweging. Om afspraken die gemaakt worden bij initiatieven of zelfbeheer duidelijk te maken, wordt per initiatief de verantwoordelijkheid vastgelegd in een (adoptie)overeenkomst.

Voorwaarden voor initiatieven (tekst in kader)

- Inwoners tonen zich betrokken
- Initiatiefnemers overleggen en werken samen met de hele buurt of straat
- Initiatiefnemers overleggen met de verantwoordelijke wijkbeheerder
- Bij tegengestelde belangen hakt de wijkbeheerder de knoop door
- Afspraken en verantwoordelijkheden worden vastgelegd in een (adoptie)overeenkomst

Ruimte geven aan actief burgerschap

We geven inwoners de ruimte voor initiatieven waarbij wij als gemeente meedenken en adviseren. De gemeente denkt mee met initiatieven door flexibel om te gaan met beleid en planvorming. Het is niet langer de vraag *of* iets kan, maar *hoe* iets kan.

Een aandachtspunt voor de gemeente bij actief burgerschap zijn de sociaal kwetsbare wijken. Als in deze wijken te weinig inwoners betrokken zijn in de openbare ruimte, na herhaaldelijke inzet van de gemeente om meerdere doelgroepen te betrekken, past de gemeente zelf gedifferentieerd beheer toe.

Voorbeeldinitiatieven vanuit actief burgerschap

Op het gebied van participatie in de openbare ruimte is de Oude IJsselstreek al behoorlijk actief. Er zijn talloze initiatieven en voorbeelden van inwoners die betrokken zijn bij het beheer van de openbare ruimte.

Een aantal inwonersinitiatieven in de openbare ruimte zijn gevisualiseerd voor dit groenbeleidsplan. Zie bijlage C voor enkele voorbeelden van inwonersinitiatieven.

5. KOSTEN EN FINANCIËLE DEKKING

5.1 Inleiding financiën

Het vernieuwde groenbeleidsplan is een gedeeltelijke kentering in de manier waarop we de openbare ruimte in de gemeente Oude IJsselstreek beheren. Voorbeelden van deze kentering zijn het wijkgericht werken en duurzaam beheren.

De onderhoudskosten voor het huidige groenbeheer zijn verkend in een quick-scan uitgevoerd door Grontmij in september 2014. Dit uitgangspunt vormt de basis en onderbouwing voor de voorgestelde budgettaire veranderingen.

Elk jaar wordt in de begroting de voorgestelde verdeling van budgetten als gevolg van het vernieuwde beleid gedetailleerd uitgewerkt. In dit hoofdstuk wordt een globale indruk gegeven van de beschikbare budgetten.

5.2 Budget voor onderhoudsniveaus basis en accent

Met het huidige uitvoeringsbudget kan het gedifferentieerd beheer in de openbare ruimte worden gerealiseerd. Met deze budgetten lopen we ook de nog resterende achterstanden in het onderhoud van bomen in. De gemeente staat in voor het basisniveau en de accenten. Daarnaast is er tijd, materieel en beperkt budget beschikbaar voor inwonersinitiatieven.

Het uitvoeringsbudget van in totaal €3.400.000 dat momenteel is opgenomen in de begroting van 2015, bestaat voornamelijk uit inzet van eigen personeel. Hierin zijn groenonderhoud, onderhoud speelplaatsen, bosbeheer en boomverzorging en inwonersinitiatieven opgenomen. Het leeuwendeel wordt echter besteed aan groenonderhoud en onderhoud speelplaatsen.

5.3 Budget voor inwonersinitiatieven

De aanleg van groen bij inwonersinitiatieven valt onder de leefbaarheidsbudgetten. Om hier aanspraak op te maken, kunnen inwoners contact opnemen met de gebiedsmakelaars van de gemeente Oude IJsselstreek. Een initiatief moet dan wel aan de criteria van de leefbaarheidsbudgetten voldoen.

Voor zelfbeheer en omvormingen bij inwonersinitiatieven heeft de gemeente middelen beschikbaar. Hiervoor is ruimte binnen het vastgestelde uitvoeringsbudget zoals beschreven in de vorige paragraaf.

De gemeente staat inwonersinitiatieven bovendien bij met materieel en tijd. Denk hierbij aan advies bij planvorming, grondwerk met mankracht en/of materieel, leveren van plantmateriaal of straatmeubilair (bankjes, afvalbakken, speeltoestellen, etc), ophalen van snoeiafval bij zelfbeheer door inwoners, etcetera.

Als inwoners niet zelfwerkzaam willen of kunnen zijn, maar wel een hoger kwaliteitsniveau willen, dan kunnen ze tegen betaling gebruik maken van de inzet van mensen met een uitkering of arbeidsbeperking.

5.4 Budget voor de toekomstige ontwikkeling van groen

Ten tijden van de ingang van het voorliggende groenbeleidsplan is de situatie dat de financiële middelen voor groenbeheer afnemen. De financiële middelen voor de ontwikkeling van groen zijn nihil. Deze situatie kan wellicht in de toekomst veranderen.

Andere werkwijzen in groenbeheer kunnen tijdwinst met zich meebrengen. Hierdoor ontstaat er ruimte binnen het uitvoeringsbudget. De gewonnen tijd kan ingezet worden voor het beheren van nieuw te ontwikkelen groen. Voor de aanleg van nieuwe ontwikkelingen in de openbare ruimte is geen budget. Hiervoor moet de gemeenteraad een beslissing nemen over het toekennen van extra investeringsbudget per situatie. Ook hier is dus sprake van maatwerk.

5.5 Aanleiding voor budgettaire veranderingen

Als gemeente streven wij naar openheid en transparantie. Er kunnen budgettaire veranderingen ontstaan door inwonersinitiatieven of politieke besluitvorming. Deze veranderingen in budget geven we ten behoeve van transparantie weer in de management rapportages (MARAPS).

6. GROENBELEID IN DE PRAKTIJK

6.1 Relatie tot het groenbeheerplan

De uitgangspunten uit het groenbeleidsplan worden middels het groenbeheerplan vertaald naar een concrete, interne werkwijze en bijbehorend kostenplaatje. In het groenbeheerplan wordt de toepassing van duurzaam groenbeheer en de onderhoudsniveaus (basis en accent) verder technisch uitgewerkt.

Het groenbeheerplan is een beeldbeschrijving gekoppeld aan beheernormen, werkpakketten en eenheidsprijzen. Het doel van het beheerplan is om intern af te stemmen hoe de gemeente het openbare groen beheert. Het plan beschrijft de gewenste beelden, de gekozen werkwijzen en een planning voor de beheerswerkzaamheden per beheerpost. Het plan is voor intern gebruik. Het biedt de mogelijkheid om veranderingen in het beheer intern te communiceren en te kwantificeren.

6.2 Regionale samenwerking

Wij zetten als gemeente in op optimale samenwerking in de regio. We zorgen samen met buurgemeenten, de regio en de provincie voor de ontwikkeling en het onderhoud van de groene openbare ruimte. Dit gebeurt niet alleen in de vorm van kennisdeling en subsidieregelingen, maar ook door samenwerking in de uitvoering. Denk hierbij aan gezamenlijk gebruik van materieel, uitwisseling van diensten, gezamenlijk onderhoud, regionale gladheidsbestrijding, etc.

Voor de ontwikkeling van projecten in de openbare ruimte is er een regionale samenwerkingspool van civieltechnische projectleiders. De kennis en kunde van deze groep wordt ingezet bij grotere omvormingen of renovaties in de openbare ruimte op het gebied van groen en grijs.

6.3 Netwerkorganisatie

De gemeente Oude IJsselstreek is een netwerkorganisatie. Hierdoor geven we ruimte aan inwoners die zelf de handen uit de mouwen willen steken. Het helpt ons ook om samenwerking en zelforganiserend vermogen te regisseren en te faciliteren.

Daarvoor moeten we vertrouwen hebben in inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. De rol van de gemeente hierbij is het zelforganiserend vermogen van mensen te stimuleren. Het vraagt een andere manier van sturing dan alleen maar op basis van losse subsidietoekenningen en enkel een strakke planning- en control-cyclus. Het vraagt om het leggen van verbindingen tussen betrokken partijen om kwalitatieve resultaten te behalen.

In de netwerkorganisatie van de gemeente Oude IJsselstreek is de ontwikkeling en het beheer van de groene openbare ruimte uitgezet in de regio. In de huidige situatie worden deze taken uitgevoerd door Wijken en Beheer. Wijkbeheerders en hun teams voeren inrichting en beheer van de openbare ruimte in de kernen en het buitengebied uit. Er kan daarnaast gewerkt worden met een flexibele schil van Wedo-, Iswi-medewerkers en externen, zoals aannemers of loonwerkers.

Door middel van wijkgericht werken organiseren we de verbinding tussen groen, grijs, zorg en welzijn. Hiervoor zijn wijkteams in het leven geroepen, die verbonden zijn met de wijkbeheerders via de wijkcoördinatie. De wijkcoördinator maakt in samenwerking met de wijkbeheerders afspraken over de inrichting van de openbare ruimte en inwonersinitiatieven.

6.4 Betrokkenheid gemeenteraad

Gemeenteraadsleden gaan verbindingen aan met inwoners op het gebied van groen. Zo kijken ze wat inwoners willen en wat ze zelf willen doen. Dit doen ze door mee te lopen met buurtwandelingen. Deze wandelingen worden georganiseerd door de wijkbeheerders. Zij bepalen hoe en waar de wandelingen plaatsvinden en nodigen de inwoners uit. De wijkbeheerders nemen de leiding tijdens de wandeling. De raadsleden van de Voorzittersgroep Groen hebben de regie op het proces van de aanwezigheid van raadsleden bij de wandelingen. De startvragen aan inwoners vanuit de raadsleden zijn 'wat wilt u met groen' en 'wat gaat u zelf doen?'. Initiatieven moeten voldoen aan een aantal voorwaarden (zie paragraaf 4.2). De nadruk van de wandelingen ligt op groen, maar aspecten zoals verkeer of verrommeling worden genoteerd door de wijkbeheerders en doorgegeven aan collega's.

6.5 Meerjarig actieprogramma

Het vernieuwde groenbeleid is een groeiproces, een zoektocht naar een nieuwe rolverdeling tussen inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeente. Deze zoektocht zal voor een deel gaan om experimenten, waarbij per stap moet worden gezien hoe ver we kunnen gaan en waar we ondervinden wat goed resultaat oplevert en wat niet. Hierbij moeten we de horizon waar we uiteindelijk naar toe willen goed in de gaten houden. Dit willen we doen door een meerjarig actieprogramma op te stellen dat we jaarlijks evalueren bij de jaarrekening. De jaarlijkse evaluatie geeft inzicht in hoe de acties uit het meerjarig actieprogramma verlopen, welke resultaten we hebben bereikt en welke verbeteringen we voor het vervolg gaan aanbrengen.

6.6 Communicatie

Eén van de belangrijke speerpunten van het vernieuwde groenbeleid is het actief betrekken van inwoners bij het beheer van hun eigen leefomgeving. Om inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties te informeren, stimuleren en betrekken is een gedegen inzet van communicatieve middelen nodig.

Denk hierbij aan keukentafelgesprekken, buurtwandelingen, brainstorm- of informatieavonden, voorlichtingsbrieven, social media, publicaties in streekbladen, informatie over groen op de website van de gemeente etc. Er wordt per situatie bekeken of initiatief welke communicatiemiddelen ingezet worden, want ook hierbij is maatwerk nodig.

BIJLAGEN GROENBELEIDSPAN

A. Beeldboek groen kernen

- Bomen
- Bosplantsoen
- Heesters
- Hagen
- Vaste planten
- Gras, ruigte en kruidenvegetatie
- Speelvelden
- Speelvoorzieningen
- Onkruid op verharding
- Straatmeubilair

B. Beeldboek groen buitengebied

- Bomen
- Bossen
- Bosplantsoen
- Hagen
- Bermen, ruigte en kruidenvegetatie
- Straatmeubilair

C. Voorbeelden inwonersinitiatieven